

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก (Active Learning) ในการยกระดับ ความรู้สู่ความเข้าใจการเมืองและประชาธิปไตยในเชิงเปรียบเทียบ Active Learning Techniques Raising up the Understanding of Comparative Politics and Democracy

ไพศาล บรรจสุวรรณ์¹

s3930201@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนในรายวิชารัฐศาสตร์เบื้องต้นในประเด็นการเมืองและประชาธิปไตยในเชิงเปรียบเทียบ และ 2) เพื่อจัดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกในการยกระดับความรู้สู่ความเข้าใจการเมืองและประชาธิปไตยในเชิงเปรียบเทียบระหว่างประชาธิปไตยแบบไทยกับประชาธิปไตยแบบสากล โดยใช้การวิจัยแบบผสานวิธีทั้งเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการวิจัยเชิงปริมาณโดยแบบสอบถามกับนักศึกษารายวิชารัฐศาสตร์เบื้องต้นมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี ภาคการศึกษาที่ 1/2559 ดำเนินการวัดระดับความรู้ความเข้าใจผู้เรียนทั้งก่อนและภายหลังการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกใน 4 รูปแบบ คือ 1) การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน 2) การสอนแบบมอบหมายการจัดทำรายงานค้นคว้าศึกษาในประเด็นทางด้านการเมืองและประชาธิปไตยเป็นรายกลุ่ม 3) กรณีศึกษาจากคลิปวิดีโอเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองและประชาธิปไตย และ 4) การระดมสมองและการเปิดอภิปรายในชั้นเรียนอย่างเปิดกว้างสร้างสรรค์

ผลการวิจัย พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกทั้ง 4 รูปแบบต่างสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างประชาธิปไตยแบบไทยกับประชาธิปไตยแบบสากล โดยรูปแบบกรณีศึกษาจากคลิปวิดีโอเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการยกระดับความรู้ความเข้าใจ สะท้อนให้เห็นจากการที่ผู้เรียนเข้าใจถึงเส้นแบ่งระหว่างประชาธิปไตยทั้งสองแบบได้ดีซึ่งจำแนกความแตกต่างระหว่างประชาธิปไตย

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

ทั้งสองแบบด้วยแนวคิดเรื่องการรัฐประหารกับการเลือกตั้ง โดยมองว่าการทำรัฐประหารเป็นสิ่งที่เลวร้ายสำหรับประชาธิปไตยแบบสากลที่ให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งในฐานะเงื่อนไขอันจำเป็น และเห็นว่าเพียงแค่มิการเลือกตั้งอย่างเดียวยังไม่ใช่เงื่อนไขที่เพียงพอสำหรับประชาธิปไตยแบบสากล ขณะที่ในมุมมองประชาธิปไตยแบบไทย การรัฐประหารกลับกลายเป็นสิ่งที่ยอมรับกันได้และกลายเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นของประชาธิปไตยแบบไทย

คำสำคัญ: การเรียนการสอนแบบเชิงรุก ประชาธิปไตยแบบไทย ประชาธิปไตยแบบสากล

Abstract

There are two research objectives in this study 1) to study the practice of teaching Introduction to Political Science on the politics and democracy comparison aspect, and 2) to use active learning techniques in order to help students comprehend core political issues regarding the comparative democracy between Thai-style Democracy and Western-style Democracy. The research employed both qualitative and quantitative methods by using respectively the in-depth interviews and the questionnaire with the students who registered Introduction to Political Science in semester 1/2016 in Prince of Songkla University, Surat Thani Campus. The pre and post-test were used to evaluate the students comprehension after employing four types of active learning techniques; 1) problem-based learning technique, 2) group – based learning technique by giving assignments to each group of the students, asking them to do a research on various topics of political issues and the comparative democracy, 3) case study by video clips based learning technique of important political situations and democracy, and 4) brainstorming and class discussion techniques.

The results indicated that the students had the abilities to identify the differences between Thai-style Democracy and Western-style Democracy after using all four types of active learning techniques in the classroom. Additionally, the case study by video clips based learning technique of important political situations and democracy was the most efficient technique to help students to learn the differences of these two democracies. That is, the election is the necessary condition of Western-style Democracy so coup d'état is unacceptable in this type of democracy. Moreover, having only election is not sufficient condition for Western-style Democracy. In contrast, coup d'état is acceptable, and it is one of the necessary conditions of Thai-style Democracy.

Keywords: Active Learning, Thai-style Democracy, Western-style Democracy

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพปัญหาการเรียนรายวิชา รัฐศาสตร์เบื้องต้นในสถาบันการศึกษาของไทย นับตั้งแต่เหตุการณ์รัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เป็นที่ทราบในวงวิชาการ รัฐศาสตร์ว่ามีข้อจำกัดเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจาก บริบทสภาพแวดล้อมทางการเมืองไม่เปิดกว้าง และสถานการณ์ที่อยู่ภายใต้รัฐบาลเผด็จการทหาร (Military Dictatorship) เรียกกันใน วงวิชาการทางรัฐศาสตร์ว่ามีลักษณะเป็น “ประชาธิปไตยแบบไทย” (Thai-style Democracy) ยังผลให้อาจารย์ผู้สอนและ นักศึกษาในฐานะผู้เรียนมีอาจแสดงความคิดเห็น ต่อสังคมภายนอกในเรื่องความรู้ความเข้าใจใน ประเด็นที่สำคัญและอ่อนไหวในทางการเมืองได้ อย่างเสรีตามวิถีประชาธิปไตยในทางสากลอย่าง ที่ควรจะเป็นตามเจตนารมณ์ของการตั้ง มหาวิทยาลัยที่เปิดกว้างต่อความรู้ความคิดที่ หลากหลายภายใต้หลักการศึกษาค้นคว้าเพื่อ เข้าถึงความจริง ความถูกต้อง และความดีงาม ตามอุดมคติของการอุดมศึกษา (สุรพล นิติไกร พจน์ และกฤตินี ดึงแก้ว, 2559)

ด้วยเงื่อนไขทางกฎหมายและบรรยากาศ ทางการเมืองที่ไม่เอื้อส่งผลให้การชุมนุมเรียกร้อง สิทธิและเสรีภาพในด้านต่างๆ ในพื้นที่สาธารณะ ย่อมถูกจำกัดหรือห้ามปรามไม่ให้ประชาชน กระทำหากประเด็นเหล่านั้นเป็นประเด็นที่ขัดฝืน ต่ออำนาจแห่งรัฐ กระนั้นก็ดี

แม้ว่าพื้นที่สาธารณะ สังคมภายนอกและแม้แต่ พื้นที่ทางสังคมภายในระดับของมหาวิทยาลัยเอง ก็ตามที่อาจจะถูกจำกัดลงหรือถูกห้ามมิให้ใช้ สิทธิและเสรีภาพในแบบที่สังคมเสรีสามารถ กระทำได้เฉกเช่นนานาอารยประเทศ อย่างไรก็ตาม สำหรับพื้นที่เล็กๆ ในชั้นเรียนอาจพอมีเหลืออยู่ บ้างในการแสดงออกซึ่งความคิดระหว่าง นักศึกษาและอาจารย์ หากพื้นที่ดังกล่าวมีการ จัดรูปแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้อง เหมาะสม เปิดโอกาสให้เสรีภาพ และการสร้าง ความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างอาจารย์กับ ศิษย์ โดยบรรดาศิษย์และอาจารย์สามารถเข้า ร่วมแลกเปลี่ยนถกเถียงแสดงความคิดเห็นใน แง่มุมต่างๆ ในทางวิชาการด้านการเมืองและ ประชาธิปไตยภายในช่วงเวลาที่ถูกออกแบบไว้ ตามหลักสูตรและของรายวิชาได้อย่างดีและ เหมาะสมโดยคำนึงถึงศักยภาพการเรียนรู้ของ ผู้เรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและจัดการเรียน การสอนแบบเชิงรุก (Active Learning - AL) มิใช่การเรียนการสอนแบบตั้งรับ (Passive Learning - PL) โดยเป็นการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียน มีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูงด้วยการคิด วิเคราะห์ ประเมินค่าและสร้างสรรค์ ผู้เรียนได้ ฝึกทักษะการฟัง อ่าน เขียน ถามคำถาม อภิปรายร่วมกันและลงมือปฏิบัติจริงในบางกรณี โดยผู้สอนคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการ ของผู้เรียนเป็นสำคัญ (Biech, 2015)

ทั้งนี้ ในการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบเชิงรุกเช่นนี้ย่อมสามารถสร้างผลสะท้อนต่อการรับรู้และความเข้าใจใหม่ให้แก่ผู้เรียนได้ไม่มากนักน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ความเข้าใจในประเด็นทางด้านการเมืองและประชาธิปไตย รวมถึงประเด็นสำคัญเฉพาะเรื่อง นั่นคือ ความรู้ในเชิงเปรียบเทียบระหว่างประชาธิปไตยแบบไทย (Thai-style Democracy) กับ ประชาธิปไตยแบบสากล (Western-Style Democracy) หรืออีกนัยหนึ่งก็คือประชาธิปไตยแบบเสรี (Liberal Democracy) ที่มีการเลือกตั้งเป็นเงื่อนไขอันจำเป็น (Necessary Condition) ที่จะขาดไม่ได้สำหรับประชาธิปไตย กระนั้นก็ดี การเลือกตั้งก็ไม่ใช่เงื่อนไขที่เพียงพอ (Sufficient Condition) ที่จะบอกว่ามีสถานะเท่ากับกับประชาธิปไตย แต่การจะด่วนสรุปว่าการเลือกตั้งไม่สำคัญย่อมเป็นไปได้อีกเช่นกัน เพราะไม่มีประชาธิปไตยที่ไร้การเลือกตั้ง

การเลือกตั้งแท้จริงแล้วจึงเป็นเงื่อนไขอันจำเป็นขั้นต้นซึ่งขาดไม่ได้ที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นประชาธิปไตยที่ผสมผสานหลักการเสรีนิยมเรียกกันว่าประชาธิปไตยแบบเสรี เพราะถึงแม้ว่าจะมีการเลือกตั้งที่ไว้วางใจได้ว่าเป็นธรรม มีการแข่งขันระหว่างพรรคการเมืองแล้วก็ตาม แต่ก็ไม่แน่ว่าจะไปว่าระบอบการปกครองนั้นจะเป็นประชาธิปไตยแบบเสรีได้จริง หากจะยึดตามหลักประชาธิปไตยแบบสากลจำเป็นต้องอาศัย

องค์ประกอบของหลักการเสรีนิยมร่วมด้วย อันได้แก่ รัฐบาลที่มีอำนาจจำกัด มีการส่งเสริมปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เคารพสิทธิและเสรีภาพของความเป็นพลเมือง เน้นการมีส่วนร่วมและการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี (โยชิฟูมิ ทามาตะ, 2551, น.100) ขณะที่ในส่วนของประชาธิปไตยแบบไทยกลับมีข้อจำกัดและมีลักษณะตรงกันข้ามกับความเป็นประชาธิปไตยแบบเสรีในหลายด้าน ลักษณะที่สำคัญที่สุดของข้อจำกัดที่วุ่นนี้คือเกิดการรัฐประหารบ่อยครั้ง มีการปกครองโดยเผด็จการทหาร ดังจะเห็นได้จากตลอดระยะเวลา 85 ปี นับแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 มีการรัฐประหารที่ทำสำเร็จมากถึง 13 ครั้ง จากจำนวนทั้งหมด 19 ครั้ง (Farrelly, 2013)

ในการจัดการเรียนการสอน หากว่าได้มีการจัดรูปแบบการสอนแบบเชิงรุกที่สอดคล้องเหมาะสมก็ย่อมจะส่งผลในเชิงของการยกระดับและปรับเปลี่ยนจิตสำนึกใหม่ของผู้เรียนประเด็นประชาธิปไตยในเชิงเปรียบเทียบทั้งสองแบบดังกล่าวข้างต้นสู่ความรู้และความเข้าใจใหม่ในประเด็นทางการเมืองและประชาธิปไตยทั้งแบบไทยและแบบสากลได้ จากที่ได้กล่าวมาจึงนำไปสู่ข้อเสนอเพื่อจัดทำกรวิจัยในชั้นเรียนด้วยข้อคำถามการวิจัยที่ว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก (AL) ช่วยให้นักศึกษาสามารถยกระดับความรู้สู่ความเข้าใจใหม่ในเรื่องการเมืองและประชาธิปไตยในเชิงเปรียบเทียบได้หรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนในรายวิชารัฐศาสตร์เบื้องต้น คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

2. เพื่อจัดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกในรายวิชารัฐศาสตร์เบื้องต้นในการยกระดับความรู้ความเข้าใจการเมืองและประชาธิปไตยในเชิงเปรียบเทียบ

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ได้ทบทวนวรรณกรรมภายใต้กรอบของสองแนวคิดทฤษฎีหลักที่สำคัญ ได้แก่ (1) แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning - AL) และ (2) แนวคิดทฤษฎีทางการเมืองและประชาธิปไตยซึ่งมุ่งศึกษาเพียงสองแนวคิดทฤษฎีในเชิงเปรียบเทียบ ประกอบด้วยแนวคิดทฤษฎีประชาธิปไตยแบบไทย (Thai-style Democracy) และประชาธิปไตยแบบสากล (Liberal Democracy) กล่าวในรายละเอียดได้ ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชิงรุก

การเรียนรู้แบบเชิงรุก หมายถึงการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอนด้วยวิธีการหลากหลายที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์ ประเมินค่าและสร้างสรรค์ ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะฟัง อ่าน เขียน ตั้งคำถามจากข้อสงสัย มีการอภิปรายร่วมกันและ

ลงมือปฏิบัติจริงโดยคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญในฐานะที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสรรค์สร้างความรู้ ในแง่นี้ ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อกระบวนการออกแบบการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผ่านการมีส่วนร่วมโดยเป็นความสัมพันธ์แบบแนวราบระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนซึ่งสอดคล้องอย่างยิ่งสำหรับโลกสมัยใหม่ในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้แบบเชิงรุกดังกล่าวนี้จึงเป็นการเปลี่ยนการเรียนการสอนและการศึกษาหาความรู้จากการศึกษาแบบบอกให้ทำและการบรรยายซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบตั้งรับไปสู่การเรียนรู้แบบเชิงรุก ดังที่เอ็ดกา เดล (Edgar Dale, ค.ศ. 1990 - 1985) ศาสตราจารย์ทางการศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยโอไฮโอ สเตท (Ohio State University) ผู้ให้กำเนิดแนวคิดการเรียนรู้แบบเชิงรุกนี้โดยได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบเชิงรุกที่เรียกว่า “กรวยแห่งการเรียนรู้” (Cone of Learning) ขึ้นใน ค.ศ. 1946 และชี้ว่าการเรียนรู้แบบเชิงรุกเป็นการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด (Dale, 1946) เพราะทำให้ผู้เรียนสามารถรักษาสผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้อยู่ได้คงทนมากกว่าการเรียนรู้แบบตั้งรับ (Passive Learning) การจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกประกอบด้วยลักษณะสำคัญซึ่งประมวลสรุปได้ 5 ประการดังนี้ (1) เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมสร้างสรรค์ในการเรียนรู้อย่างสูงสุด (2) ผู้เรียน

เกิดความรับผิดชอบในกิจกรรมการเรียนรู้ มีวินัยในการเรียนรู้ มีการแบ่งหน้าที่และมีความรับผิดชอบสูง (3) เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พูด ฟัง เขียนและคิดอย่างลุ่มลึก (4) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประมวลความคิดรวบยอด (5) ผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในการจัดรูปแบบและกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองและสรุปเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างในความรู้ได้ด้วยตนเอง

2. แนวคิดทฤษฎีทางการเมืองและประชาธิปไตย

จากการทบทวนวรรณกรรมว่าด้วยแนวคิดทฤษฎีทางการเมืองและประชาธิปไตยแบบไทย และแบบสากล (Hewison & Kitirianglarp, 2008; Zakaria, 1997; โยชิฟูมิ ทามาตะ, 2551; ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2558; สุทธชัย ยิ้มประเสริฐ, 2551) ประมวลสรุปได้ว่าแนวคิดทฤษฎีทางการเมืองและประชาธิปไตยทั้งสองแบบดังกล่าวมีความแตกต่างอย่างสำคัญในประเด็นใจกลางของความเป็นประชาธิปไตย กล่าวคือ ประชาธิปไตยแบบไทย มีการรัฐประหารเป็นองค์ประกอบสำคัญซึ่งสวนทางกับประชาธิปไตยแบบสากลที่ยึดถือการเลือกตั้งในฐานะเงื่อนไขที่ขาดไม่ได้ สำหรับคำว่า “ประชาธิปไตยแบบไทย” เป็นคำเรียกขานที่มีลักษณะที่บ่งบอกถึงความเป็นประชาธิปไตยที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะซึ่งไม่เหมือนกับลักษณะประชาธิปไตยแบบสากลได้ แต่ก็พยายาม

เลียนแบบความเป็นสากลเพื่อปิดบังความพิเศษเฉพาะเอาไว้ การเรียกขานประชาธิปไตยที่มีลักษณะเฉพาะเช่นนี้ในรัฐทหารหรือรัฐที่ปกครองโดยผู้นำแบบเผด็จการมิใช่เรื่องใหม่แต่ประการใด ในงานศึกษาของแซมมวล อี. ไฟเนอร์ (Samuel E. Finer) ในหนังสือที่ชื่อว่า *The Man on Horseback: The Role of the Military in Politics* (1962) ไฟเนอร์ได้รวบรวมรายชื่อระบอบการปกครองของผู้นำเผด็จการทหาร 6 คนซึ่งทุกคนต่างอ้างคำว่า “ประชาธิปไตย” เพื่อบังหน้า ทั้งๆ ที่ไม่ได้มีความเป็นประชาธิปไตยในทางสากลแต่ประการใด (Crick, 2002, p. 8) ได้แก่ (1) กามาล อับเดล นาสเซอร์ ฮุสเซน (Gamal Abdel Nasser Hussein, ค.ศ. 1918 - 1970) ผู้เป็นประธานาธิบดีคนที่ 2 ของอียิปต์ ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ปี 1956 จนกระทั่งถึงแก่อสัญกรรมได้เรียกการปกครองของตนเองว่า “ประชาธิปไตยแบบประธานาธิบดี” (Presidential Democracy) (2) มุฮัมมัด อายุบ ข่าน (Muhammad Ayub Khan, ค.ศ. 1907 - 1974) เป็นประธานาธิบดีคนที่ 2 ของปากีสถาน ดำรงตำแหน่งในช่วง ค.ศ. 1958 - 1969 และเป็นผู้นำเผด็จการทหารคนแรกของปากีสถานได้เรียกการปกครองของตนเองว่า “ประชาธิปไตยพื้นฐาน” (Basic Democracy) (3) ซูการ์โน (Sukarno, ค.ศ. 1901 - 1970) ประธานาธิบดีคนแรกของอินโดนีเซียได้เรียกการปกครองของตนเองว่า “ประชาธิปไตยแบบชี้นำ” (Guided Democracy)

(4) ฟรังซิสโก ฟรังโก วาอามอนเด (Francisco Franco Bahamonde, ค.ศ. 1892 - 1975) เป็นผู้ปกครองเผด็จการของสเปนได้เรียกการปกครองตนเองว่า “ประชาธิปไตยอินทรีย์” (Organic Democracy) (5) อัลเฟรดอสเตริสเนอร์ มาทืออาวดา (Alfredo Stroessner Matiauda, ค.ศ. 1912 - 2006) ผู้นำเผด็จการทหารของปารากวัยในช่วง ค.ศ. 1954 - 1989 ได้เรียกการปกครองของตนเองว่า “ประชาธิปไตยแบบเลือกสรร” (Selective Democracy) และ (6) ราฟาเอล เลโอนิดัส ทรูฆิโย โมลินา (Rafael Leonidas Trujillo Molina, ค.ศ. 1891 - 1961) ประธานาธิบดีผู้ปกครองสาธารณรัฐโดมินิกันแบบเผด็จการตั้งแต่ ค.ศ. 1930 จนถูกลอบสังหารใน ค.ศ. 1961 ผู้เรียกการปกครองของตนเองว่า “นวประชาธิปไตย” (Neo-Democracy)

สำหรับในกรณีของไทย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาผู้ก่อรัฐประหาร (Coup d'Etat) เมื่อ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ก็รับเอาความคิดประชาธิปไตยในทางสากลเพื่ออำพรางความเป็นประชาธิปไตยแบบไทย โดยกล่าวไว้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2558 ว่า “วันนี้แม้ประเทศไทยจะบริหารงานด้วยอำนาจพิเศษ แต่ก็มีความเป็นประชาธิปไตยถึงร้อยละ 99.99” (สุรชาติ บำรุงสุข, 2559, น. 50 - 51) ทั้งๆ ที่รูปแบบการปกครองที่พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาถืออำนาจอยู่นั้นไม่มีองค์ประกอบของความเป็นประชาธิปไตยตามหลักสากลหรือเสรี

ประชาธิปไตย (Liberal Democracy) แต่ประการใด หากถือว่าเป็นการปกครองโดยอำนาจเผด็จการทหาร (Military Dictator) ไม่ได้ต่างไปจากการปกครองโดยการแอบอ้างประชาธิปไตยของผู้นำทั้ง 6 คนดังที่โฟเนอร์ได้นำเสนอไว้แต่ประการใด หากจะมีความต่างก็คงจะเป็นเพียงที่ชื่อเรียก นั่นคือ “ประชาธิปไตยแบบไทย” ที่มีการรัฐประหารเป็นองค์ประกอบสำคัญนั่นเอง

สำหรับแนวคิดทฤษฎีทางการเมืองและประชาธิปไตยแบบสากลถือเป็นประชาธิปไตยกระแสหลักที่ประชาคมโลกต่างยึดถือในสาระสำคัญตรงประเด็นที่ว่าจะต้องมีการเลือกตั้งเป็นเงื่อนไขอันจำเป็นที่จะขาดไปไม่ได้ นอกจากนี้ สาระสำคัญที่มีร่วมกันเป็นองค์ประกอบของประชาธิปไตยแบบสากล ได้แก่ การรับรองสิทธิพลเมือง รับรองเสรีภาพในการแสดงออกและความเสมอภาคในเชิงกฎหมาย มีการเลือกตั้งที่โปร่งใส เป็นธรรม เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันของผู้แข่งขันที่หลากหลายในการช่วงชิงเพื่อเป็นผู้นำหรือตัวแทนในการปกครอง โดยผู้นำหรือตัวแทนดังกล่าวต้องมาจากการเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรม (Free & Fair Election) (สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์และคณะ, 2557, น. 95; อตินันท์ พรหมพันธ์ใจ, 2558, น. 77)

กล่าวสรุปในเชิงเปรียบเทียบทฤษฎีประชาธิปไตยทั้งสองแบบได้ว่า เสรีประชาธิปไตยหรือประชาธิปไตยแบบสากลจะต้องมีการเลือกตั้งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดอันจะขาดไม่ได้ หากปราศจากการเลือกตั้งก็

ไม่อาจเรียกได้ว่ามีคุณสมบัติของการเป็นประชาธิปไตย (Democracy) อย่างไรก็ดี การมีเฉพาะเพียงการเลือกตั้งอย่างเดียวก็ไม่อาจเรียกได้ว่าเข้าข่ายลักษณะประชาธิปไตยแบบเสรี (Liberal) คุณสมบัติที่สำคัญของความเป็นเสรีประชาธิปไตยอีกหลายอย่างก็คือการเคารพในสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ รวมทั้งการมีรัฐบาลที่มีอำนาจจำกัด (Limited Government) โดยใช้อำนาจของรัฐบาลนั้นจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายสูงสุดของประเทศ นั่นคือรัฐธรรมนูญ ขณะที่ประชาธิปไตยแบบไทยองค์ประกอบสำคัญที่ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบอบนี้ก็คือการรัฐประหาร (Coup d'Etat) และการปกครองโดยอำนาจเผด็จการทหาร ลักษณะดังกล่าวนี้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไทย (Farrelly, 2013)

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทความวิจัยนี้มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์โดยตรงหลายชิ้นงานด้วยกัน ได้แก่ งานวิจัยของไชยันต์ ไชยพร (2557) เกษียร เตชะพีระ (2550) ศุภมิตร ปิติพัฒน์ (2555) และวิชฌ อาณารัตน์ (2555) คณินิจ วีระปูลลี (2542) ประชา เทพเกษตรกุล (2535) อภิชาติ ศิริสุนทร (2552) พิระวุฒิ สุวรรณประสิทธิ์ (2540) อุมพร อินทวงค์ (2551) Farrelly (2013) และงานวิจัยของชนิดา จิตตรุทธะ (2559) และไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2558) ซึ่งงานวิจัยทั้งหมด

ได้มีส่วนอธิบายว่าวัฒนธรรมทางการเมืองและการทำรัฐประหารไม่ใช่องค์ประกอบของความ เป็นประชาธิปไตยตามหลักสากล หากทว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญของความเป็นประชาธิปไตยแบบไทย ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งทางสังคมวัฒนธรรมแบบไทย และด้วยจำนวนการรัฐประหารมากถึง 13 ครั้งตลอดระยะเวลาประวัติศาสตร์การเมืองไทยนับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ขณะเดียวกันก็มีการฉีกทำลายกติกาสูงสุดของประเทศ นั่นคือ รัฐธรรมนูญเป็นจำนวนมากมายหลายฉบับ ลักษณะดังกล่าวนี้มิได้เป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความเป็นประชาธิปไตยแบบเสรีแต่ประการใด แต่เป็นผลอันเกิดจากลักษณะเฉพาะของความเป็นประชาธิปไตยแบบไทย ลักษณะดังกล่าวนี้ได้กลายเป็นแบบแผนวัฒนธรรมทางการเมืองที่ฝังรากลึกจนยากจะแก้ไขได้ในระยะเวลาอันสั้น

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยสถิติเชิงบรรยายและการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) งานวิจัยนี้ได้ดำเนินการวิจัยด้วยการจัดรูปแบบการเรียนการสอนแบบเชิงรุกในชั้นเรียนทั้งหมด 4 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่ (1) การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (2) การสอนแบบมอบหมายการจัดทำรายงานค้นคว้าศึกษาในประเด็นทางด้านการเมืองและประชาธิปไตยเป็น

รายกลุ่ม (3) กรณีศึกษาจากคลิปวิดีโอเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองและประชาธิปไตย และ (4) การระดมสมองและการเปิดอภิปรายในชั้นเรียนอย่างเปิดกว้างสร้างสรรค์

ประชากรในการวิจัยนี้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทั้งหมดที่ลงทะเบียนเรียนตามแผนการเรียนของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการรัฐกิจ ในรายวิชา 925-110 รัฐศาสตร์เบื้องต้น ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2559 (สิงหาคม – ธันวาคม 2559) จำนวนทั้งสิ้น 135 คน เนื่องจากมีจำนวนผู้เรียนน้อย ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ผู้เรียนเป็นประชากรทั้งหมดในการวิจัยโดยไม่มีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวัดระดับความรู้ความ

เข้าใจของผู้เรียนโดยวัดก่อนและภายหลังการจัดรูปแบบการเรียนแบบเชิงรุกทั้ง 4 แบบเพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนทางด้านการเมืองและประชาธิปไตยในเชิงเปรียบเทียบระหว่างประชาธิปไตยแบบไทยกับประชาธิปไตยแบบสากล สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีหลักคือการสัมภาษณ์เชิงลึก นักศึกษาทุกกลุ่ม จากจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 135 คนซึ่งแบ่งออกเป็น 26 กลุ่ม กลุ่มละ 5 – 6 คน นอกจากนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเสริม นั่นคือการศึกษาจากใบงานและการสังเกตการณ์ผู้เรียนตลอดจนการพิจารณาจากรายงานการศึกษาค้นคว้าของนักศึกษาแต่ละกลุ่ม

ตารางที่ 1.1 แสดงหัวข้อการจัดรูปแบบการเรียนการสอนแบบเชิงรุก วิธีการที่ใช้ และการวัดผลการศึกษา

ลำดับ	รูปแบบ	วิธีการ	การวัดผลการศึกษา
1	การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน	-ใช้แก้ปัญหาประชาธิปไตยแบบไทย (Thai-style Democracy) เป็นฐานในการสอนเชิงเปรียบเทียบกับประชาธิปไตยแบบสากล (Western-style Democracy หรือ Liberal Democracy) -ความสามารถในการจำแนกความแตกต่างของประชาธิปไตยทั้ง 2 แบบของผู้เรียนด้วยแนวคิดเรื่องรัฐประหาร (Coup d'Etat) กับการเลือกตั้ง (Election)	-วัดจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ใบงาน และการสังเกตการณ์จากการอภิปรายในชั้นเรียนในประเด็นปัญหาความแตกต่างของประชาธิปไตยแบบไทยและแบบสากล -วัดในภาพรวมจากแบบสอบถามก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก

ลำดับ	รูปแบบ	วิธีการ	การวัดผลการศึกษา
2	การสอนแบบ มอบหมายการจัดทำ รายงานค้นคว้าศึกษา ในประเด็นทางด้าน การเมืองและ ประชาธิปไตยเป็นราย กลุ่ม	มอบหมายการจัดทำรายงาน การค้นคว้าศึกษาเป็นรายกลุ่ม	-วัดจากเอกสารรายงานที่แต่ละ กลุ่มดำเนินการโดยวัดประเมินใน สองส่วนคือรูปแบบและเนื้อหา -วัดในภาพรวมจากแบบสอบถาม ก่อนและหลังการจัดการ เรียนรู้แบบเชิงรุก
3	กรณีศึกษาจากคลิป วิดีโอเหตุการณ์สำคัญ ทางการเมืองและ ประชาธิปไตย	การชมคลิปวิดีโอจำนวนทั้งหมด 10 คลิป เปิดให้ผู้เรียนรับชมตลอดภาค การศึกษา อาทิเช่น การรัฐประหาร 2490 ต้นกำเนิดอำมาตยาธิปไตย ย้อน รอยประวัติศาสตร์รัฐประหารไทย 20 ตุลาคม 2501 เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 เป็นต้น	-วัดจากใบงานเดี่ยวและกลุ่มที่ เขียนสรุปสาระและประเด็น สำคัญที่ได้จากการชมคลิปวิดีโอ -วัดจากการสัมภาษณ์เชิงลึก -วัดในภาพรวมจากแบบสอบถาม ก่อนและหลังการจัดการ เรียนรู้แบบเชิงรุก
4	การระดมสมองและ การเปิดอภิปรายในชั้น เรียนอย่างเปิดกว้าง สร้างสรรค์	การระดมสมองด้วยการเขียนลงในใบ งาน และการเปิดอภิปรายในชั้นเรียน อย่างเปิดกว้างสร้างสรรค์ด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ด้วยกัน และผู้เรียนกับผู้สอนใน แนวราบ (Horizontal Relationship)	-วัดจากการจัดทำใบงานเขียน ตอบเป็นรายกลุ่ม -วัดจากการสัมภาษณ์เชิงลึก -วัดในภาพรวมจากแบบสอบถาม ก่อนและหลังการจัดการ เรียนรู้แบบเชิงรุก

ในส่วนของการหาคำถามของแบบสอบถามจำนวน 18 ข้อ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณนั้น ผู้วิจัยออกแบบข้อคำถามจากแนวคิดทฤษฎีทางด้านประชาธิปไตยเพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างประชาธิปไตยแบบไทยกับประชาธิปไตยแบบสากล กล่าวคือ ประชาธิปไตยแบบไทยจะพิจารณาจากเกณฑ์เรื่องการรัฐประหารอันเป็นเงื่อนไขสำคัญ การตอบในเชิงสนับสนุนหรือไม่

สนับสนุนจึงเป็นเส้นแบ่งสำคัญในความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยทั้งสองแบบซึ่งผู้วิจัยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ (5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง, 4 เห็นด้วย, 3 ไม่แน่ใจ, 2 ไม่เห็นด้วย และ 1 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการประมวลผลค่าทางสถิติที่ได้จากแบบสอบถามโดยผู้วิจัยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลจากการวิจัยและการอภิปรายผล ภายใต้หัวข้อนี้ นำเสนอตามกรอบของ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนการสอน

ผลจากการทดสอบวัดระดับความรู้ ความเข้าใจนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนใน รายวิชารัฐศาสตร์เบื้องต้น ซึ่งผู้เรียนได้จัดทำ แบบทดสอบทั้งก่อนและภายหลังการจัดรูปแบบ การเรียนรู้แบบเชิงรุก พบว่า นักศึกษาลง ทะเบียนทั้งหมด 135 คน เป็นเพศชาย 34 คน (25.19%) และเป็นเพศหญิง 101 คน (74.81%) ในบรรดาผู้เรียนทั้งหมดที่ลงทะเบียนเรียนนั้น มี นักศึกษาตอบแบบสอบถามก่อนการจัดรูปแบบ การเรียนการสอนแบบเชิงรุกจำนวน 105 คน (77.77%) และตอบแบบสอบถามทดสอบวัด ระดับความรู้ความเข้าใจภายหลังการจัดการ เรียนรู้จำนวน 126 คน (93.33%) กิจกรรมก่อน การจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกเริ่มต้นด้วย การที่ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนออกแบบและกำหนด จำนวนกลุ่มนักศึกษาทั้งหมดออกเป็น 26 กลุ่ม โดยทุกๆ 2 กลุ่มมีหน้าที่และความรับผิดชอบที่ ต้องออกมาดำเนินการอภิปรายและนำเสนอสิ่งที่ ได้เรียนรู้ตามหัวข้อที่ผู้สอนออกแบบไว้ทั้งหมด 26 หัวข้อ โดยตลอดระยะเวลา 15 สัปดาห์ (45 ชั่วโมง) ของการจัดการเรียนการสอนโดยไม่นับ รวมสัปดาห์ที่ 1 และสัปดาห์ที่ 15 เพราะสัปดาห์ ดาที่ 1 เป็นสัปดาห์ที่ผู้สอนแจ้งหลักเกณฑ์กติกา การเรียนและสัปดาห์ที่ 15 เป็นการสรุปสิ่งที่ได้

เรียนรู้ทั้งหมดในรายวิชา ด้วยเหตุดังนั้น ผู้สอน จึงมีระยะเวลาให้ผู้เรียนทั้ง 26 กลุ่ม (26 หัวข้อ) โดยแต่ละกลุ่มตั้งตามชื่ออำเภอต่างๆ ของจังหวัด สงขลาเพื่อความสะดวกในการดำเนินกิจกรรม การเรียนการสอน ในการนำเสนอและอภิปราย 13 สัปดาห์ โดยแต่ละสัปดาห์จะมี 2 กลุ่มออกมา นำการอภิปรายและเสนอเนื้อหาในรูปของ Power Point ที่ได้ศึกษา ซึ่งรวมทั้งหมดจะได้ 26 กลุ่มตามที่ได้ออกแบบไว้

สภาพการจัดการเรียนการสอนก่อนการ จัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัย พบว่า ผู้เรียนไม่สามารถจำแนกถึงความแตกต่าง โดยหยิบยกประเด็นเรื่องการทำรัฐประหารในฐานะ เงื่อนไขสำคัญของประชาธิปไตยแบบไทยได้ ยิ่งไป กว่านั้นผู้เรียนยังไม่สามารถชี้ให้เห็นถึงความ แตกต่างระหว่างประชาธิปไตยแบบไทยกับ ประชาธิปไตยแบบสากลเนื่องจากขาดความเข้าใจ ในสาระสำคัญ เมื่อสอบถามถึงความแตกต่าง ระหว่างประชาธิปไตยทั้งสองแบบ ผู้เรียนตอบใน ลักษณะสามัญสำนึกทั่วไป เช่น ประชาธิปไตยแบบ สากลอำนาจเป็นของประชาชน รัฐธรรมนูญร่างโดย ประชาชน แต่ประชาธิปไตยแบบไทย อำนาจเป็น ของคนเพียงไม่กี่คน เป็นรูปแบบการปกครองที่ สอดคล้องกับประเพณีและวัฒนธรรมไทย สะท้อน ว่าผู้เรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงสาระสำคัญใน ความแตกต่างของประชาธิปไตยทั้งสองแบบเพราะ ไม่ได้ชี้ให้ตรงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการ รัฐประหารและการเลือกตั้ง

ภาพที่ 1.1 แสดงภาพและข้อมูลสมาชิกของกลุ่มที่ 3 คลองหอยโข่ง และกลุ่มที่ 9 คลองเปื่อยะ

2. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

จากการดำเนินการจัดรูปแบบการเรียนการสอนแบบเชิงรุกทั้ง 4 รูปแบบ ปรากฏผลการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

2.1 รูปแบบการเรียนรู้แบบเชิงรุกจากการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

การใช้ปัญหาเป็นฐานในงานวิจัยนี้ใช้ปัญหาประชาธิปไตยแบบไทยเป็นฐานในการจัดรูปแบบการเรียนการสอนแบบเชิงรุกโดยเปรียบเทียบกับประชาธิปไตยแบบสากล โดยพิจารณาจากความสามารถด้าน

ความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนในการจำแนกความแตกต่างของประชาธิปไตยทั้งสองแบบด้วยแนวคิดเรื่องการรัฐประหาร (Coup d'Etat) กับการเลือกตั้ง (Election) ซึ่งพบว่า ผู้เรียนสามารถดึงความรู้และศักยภาพที่อยู่ในตัวและความรู้ที่อยู่ภายในกลุ่มออกมาได้ ดังจะเห็นได้จากการระดมสมองและจำแนกความแตกต่างในสาระสำคัญระหว่างประชาธิปไตยทั้งสองแบบออกมาได้เป็นข้อๆ ในการให้สัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

“ประชาธิปไตยแบบไทย (1) อำนาจเป็นของคนเพียงไม่กี่คน (2) รัฐธรรมนูญร่างโดยกลุ่มผู้ยึดอำนาจ (3) การแก้ไขรัฐธรรมนูญอาจเข้าข่ายล้มการปกครอง (4) ไม่ต้องชนะการเลือกตั้งก็เป็นนายกได้ (5) กองทัพเป็นสิ่งที่รัฐบาลห้ามแตะต้อง (6) ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามสถานการณ์ (7) นายกไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อการสูญเสีย (8) อ้างเสียงส่วนใหญ่มาจากเมืองหลวง ขณะที่ประชาธิปไตยแบบสากลนั้น ประกอบด้วย (1) อำนาจเป็นของประชาชน (2) รัฐธรรมนูญร่างโดยประชาชน (3) การแก้ไขรัฐธรรมนูญในสภาเป็นเรื่องปกติ (4) ผู้ชนะเลือกตั้งเท่านั้นจึงจะได้เป็นนายกฯ (5) เสียงส่วนใหญ่กำหนดจากผู้มาใช้สิทธิ

เลือกตั้ง (6) กองทัพต้องอยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐบาลพลเรือน (7) ศาสนา รัฐธรรมนูญ
วินิจฉัยตามข้อกฎหมาย (8) อารมณ์ส่วนใหญ่ของประเทศ”

ผลจากการใช้ปัญหาเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกทำให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ (Student-centered Learning) โดยเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองและนำความรู้ใหม่ที่ได้มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพและยกระดับความรู้สู่ความเข้าใจใหม่ในความแตกต่างของประชาธิปไตยทั้งสองแบบได้เป็นอย่างดี

2.2 รูปแบบการเรียนรู้แบบเชิงรุกด้วยการมอบหมายการจัดทำรายงานค้นคว้าศึกษาในประเด็นทางด้านการเมืองและประชาธิปไตยเป็นรายกลุ่ม

จากการมอบหมายการจัดทำรายงานค้นคว้าศึกษาในประเด็นทางด้านการเมืองและประชาธิปไตยเป็นรายกลุ่ม พบว่าการมอบหมายให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มจำนวน 26 กลุ่ม และตอบคำถามสำคัญเชิงวิชาการในประเด็นการเมืองและประชาธิปไตย ความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนสะท้อนให้เห็นได้จากหัวข้อรายงานที่ผู้เรียนแต่ละกลุ่มต่างระดมสมองและจัดทำรายงานนำเสนอซึ่งล้วนเกี่ยวข้องกับลักษณะการเมืองและประชาธิปไตยในช่วงสมัยต่างๆ ของไทยทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจประชาธิปไตยแบบไทยได้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น เมื่อลงมือศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นรายกลุ่ม (ภาพที่ 1.2) จากการสัมภาษณ์ นักศึกษาหญิงรายหนึ่งได้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ไว้อย่างน่าสนใจ

ว่า “อาจารย์ได้ควักลูกตาอันเก่าของดิฉันออก แล้วนำลูกตาอันใหม่ที่มีอะไรมากมายที่ไม่เคยรู้มาก่อนดิฉันไม่ค่อยมีความสนใจในเรื่องแบบนี้ และคิดว่าตัวเองไม่เหมาะ แต่เมื่อได้ศึกษาทำรายงานค้นคว้าศึกษาเจาะลึกเข้าไปเรื่อยๆ กลับพบว่าประโยชน์มากมาย”

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ผู้เรียนเกี่ยวกับการทำรายงานค้นคว้าศึกษาเป็นกลุ่มในลักษณะเช่นนี้ ผู้เรียนได้ให้สัมภาษณ์สิ่งที่ได้นอกเหนือจากองค์ความรู้ทางการเมืองและประชาธิปไตยอย่างน่าสนใจยิ่งว่า “การเรียนการสอนของอาจารย์สอนให้เราแบ่งกลุ่มในห้องเรียนและมอบหมายให้จัดทำรายงานแต่ละกลุ่ม ในการทำรายงานกลุ่มฝึกประสบการณ์หลายอย่าง ฝึกความสามัคคี ความอดทน การทำงานร่วมกับผู้อื่น ตรงต่อเวลา การมีส่วนร่วมในกลุ่มสูง”

การมอบหมายงานกลุ่มในส่วนนี้ ผู้สอนคิดเป็นคะแนนเก็บของนักศึกษาแต่ละกลุ่มละ 10% โดยวัดความรู้ความเข้าใจในสาระวิชาและปมปัญหาการเมืองและประชาธิปไตย การให้คะแนนจะพิจารณาทั้งในส่วนของรูปแบบการทำรายงานและความคล่องตัวของเนื้อหาที่ผู้เรียนสืบค้นและคิดวิเคราะห์เพื่อจัดทำในรูปของรายงาน ในเชิงรูปแบบนั้นจะพิจารณาความถูกต้องของการอ้างอิง การจัดรูปแบบ การสะกดคำ ความถูกต้องทางภาษา การจัดทำเลขหน้า

และหัวข้อต่างๆ ที่นำเสนอ รวมทั้งตารางหรือภาพประกอบซึ่งสิ่งเหล่านี้สะท้อนความละเอียดในการทำงาน สำหรับในการวัดผลการเรียนรู้ในเชิงเนื้อหาที่สืบค้นนั้น ผู้สอนจะประเมินจากความถูกต้องของความรู้ที่สืบค้นและเรียบเรียงการนำเสนออย่างมีเหตุผลเชิงวิชาการและการให้

ข้อมูลสนับสนุนความคิดที่นำเสนอพร้อมหลักฐานอ้างอิงซึ่งโดยรวมแล้ว นักศึกษาทุกกลุ่มจัดทำรายงานนำเสนอได้ตรงประเด็นกับปมปัญหาการเมืองและประชาธิปไตยทั้งที่เป็นประชาธิปไตยแบบไทยและแบบสากล

ภาพที่ 1.2 แสดงรายชื่อกลุ่มนักศึกษาทั้ง 26 กลุ่ม และหัวข้อในการค้นคว้าศึกษาในประเด็นการเมืองและประชาธิปไตย

เลขกลุ่ม	ชื่อกลุ่ม	ประเด็นการศึกษาค้นคว้า
1	กระแสดินธุ์	3 ทหารฯ สู่เผด็จการอำนาจนิยม (พ.ศ.2490 - พ.ศ.2519) อดีตถึงปัจจุบัน
2	คลองหลา	ระบบการเมืองและการปกครองสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และแนวความคิดเกี่ยวกับระบบพหุชนูปถัมภ์ แบบเผด็จการ
3	คลองหอยโข่ง	๙ ครั้งที่ว่าไม่พ้นรัฐประหาร
4	ทุ่งลาน	คนดีที่ไทยไม่ต้องการ
5	บางเหริ่ง	การมีส่วนร่วมทางการเมือง
6	ริตภูมิ	บทวิเคราะห์ความเป็นมาของประชาธิปไตย:ประชาธิปไตยกับประเทศไทย
7	ท่วยลัก	บทวิเคราะห์ประชาธิปไตย : กรณีศึกษาประชาธิปไตยแบบไทยๆ กับประชาธิปไตยแบบสากล
8	ขุนคุดหวาย	อำนาจอธิปไตย
9	คลองเปี้ยะ	บทความเรื่อง การเมืองภายใต้การบริหารของรัฐบาลหน้าเหลี่ยม
10	ท่าหม่อไทร	ประชาธิปไตยสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม
11	นาหับ	บริบทสังคมไทยสมัยจอมพลสฤษดิ์ภายใต้สหรัฐอเมริกา
12	นาหว้า	บทวิเคราะห์ประชาธิปไตยในอันตราาย:กรณีศึกษาการปกครองระบบพหุชนูปถัมภ์แบบเผด็จการสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
13	น้ำขาว	บทวิเคราะห์ประชาธิปไตยในอันตราาย : กรณีศึกษาการรัฐประหารครั้งที่ 12 : 19 กันยายน พ.ศ. 2549
14	บ้านนา	บทวิเคราะห์ : กรณีศึกษาการรัฐประหารเพื่อการโค่นล้มและช่วงชิงเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ พ.ศ. 2557
15	สะกอม	ประชาธิปไตยที่ไม่ใช่ประชาธิปไตย
16	คลองขวาง	บทวิเคราะห์ประชาธิปไตยในอันตราาย : กรณีศึกษาข้อพิพาทหมู่เกาะสแปรตลีย์
17	คลองทราย	บทวิเคราะห์การคอร์รัปชันในประเทศไทย
18	ประดู่	บทวิเคราะห์ความแตกต่าง กับสิทธิ เสรีภาพของประชาชน : กรณีศึกษารัฐธรรมนูญ ฉบับลงประชามติ 2559
19	นาหวี	บทวิเคราะห์ประชาธิปไตยในอันตราาย: ประชาธิปไตยไทยเสียแล้ว "รัฐบาลข้าพเจ้าชาวไทยนิยมเบอร์วัน"
20	หม่อศรี	บทวิเคราะห์การเมืองการปกครอง: กรณีศึกษาเปรียบเทียบการเมืองการปกครองระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา
21	ประกอบ	ธรรมภิบาล : การแก้ปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย
22	ปลั๊กหนู	ความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติ
23	สะท้อน	บทวิเคราะห์ประชาธิปไตยในอันตราาย:กรณีศึกษา(ระบอบเผด็จการ)สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์และสมัยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา
24	ทุ่งขมิ้น	บทวิเคราะห์การเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา:กรณีศึกษาการนับถอยหลัง "การเลือกตั้งสหรัฐ" คลื่นดัน-ทรมัน ซึ่งต่ำท่าโยนขา
25	นาหม่อม	การปกครองของไทยในแต่ละยุคสมัย
26	ทำช้าง	อุดมการณ์ประชาธิปไตย

2.3 รูปแบบการเรียนรู้แบบเชิงรุก
กรณีศึกษาจากคลิปวิดีโอเหตุการณ์สำคัญทาง
การเมืองและประชาธิปไตย

กรณีศึกษาจากคลิปวิดีโอ
ประกอบด้วยคลิปวิดีโอที่ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนได้

จัดเตรียมไว้เพื่อให้ผู้เรียนรับชมต่อเนื่อง
ตามลำดับเวลาทางประวัติศาสตร์การเมืองและ
ประชาธิปไตย ประกอบด้วย 10 คลิปวิดีโอ ได้แก่
ประชาธิปไตยแรกเริ่ม (First Democracy)
“ประชาธิปไตย” (Paradoxocracy) รัฐประหาร

2490 ต้นกำเนิดอำมาตยาธิปไตย ย้อนรอยประวัติศาสตร์รัฐประหารไทย 20 ตุลาคม 2501 จอมพลสฤษดิ์ รัฐประหารเงียบ เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 ความยุติธรรมได้กระบอกปืน วงจรอุบาทว์การเมืองไทย และปฏิวัติรัฐประหาร การใช้คลิวิดิโอในการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกนั้นให้ประโยชน์และทรงประสิทธิภาพยิ่งต่อการเรียนรายวิชารัฐศาสตร์เบื้องต้นในแง่ที่ว่าข้อมูลและข้อเท็จจริงเชิงประวัติศาสตร์การเมืองถูกนำเสนอออกมาเป็นวิดีโอที่เข้าใจได้ง่ายที่นำเสนอผ่านภาพเคลื่อนไหวและการลำดับเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งง่ายต่อการทำความเข้าใจ เนื่องจากว่าการศึกษาจากตำรานั้น บ่อยครั้งที่ผู้เรียนไม่สามารถนึกภาพตามได้ ในแง่นี้ การจัดรูปแบบการเรียนการสอนแบบเชิงรุกโดยการใช้คลิวิดิโอจึงนับเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการยกระดับความรู้ความเข้าใจประเด็นทางด้านการเมืองและประชาธิปไตยในเชิงเปรียบเทียบ ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบนี้ทำให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาการเมืองและการรัฐประหารครั้งสำคัญๆ ในฐานะที่เป็นปัญหาของประชาธิปไตยแบบไทยและเป็นส่วนหนึ่งของวงจรอุบาทว์การเมืองไทย (Vicious Circle of Thai Politics) ซึ่งแตกต่างตรงข้ามกับลักษณะประชาธิปไตยแบบสากลได้อย่างดียิ่ง

2.4 รูปแบบการเรียนรู้แบบเชิงรุกจากการระดมสมองและเปิดอภิปรายในชั้นเรียนอย่างเปิดกว้างสร้างสรรค์

การจัดการเรียนการสอนด้วยการระดมสมองและการเปิดอภิปรายในชั้นเรียนอย่างเปิดกว้างสร้างสรรค์ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและอภิปรายโต้ตอบกับเพื่อนและผู้สอนเพื่อให้เกิดการเสนอแนวความคิดและแนววิเคราะห์ปัญหาอย่างต่อเนื่องนับเป็นการกระตุ้นและพัฒนาคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและช่วยขยายมุมมองทางความคิดของผู้เรียนผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดอย่างสร้างสรรค์ซึ่งกันและกันในชั้นเรียน สิ่งที่น่าสนใจอย่างมากของการจัดรูปแบบการเรียนรู้แบบเชิงรุกเช่นนี้ เห็นได้จากนักศึกษาได้นำเสนอผลการถอดบทเรียนในสิ่งที่ได้เรียนรู้ออกมาในรูปแบบตารางเปรียบเทียบ (ตารางที่ 1.2) ซึ่งสะท้อนการตกผลึกทางความคิดในสิ่งที่ได้เรียนรู้โดยสามารถจำแนกความแตกต่างของประชาธิปไตยทั้งสองแบบได้อย่างมีหลักการเหตุผลช่วยให้ห้องเรียนเปลี่ยนไปอย่างน่าสนใจยิ่ง ผู้เรียนมีความพึงพอใจใคร่เรียนรู้ การที่ผู้เรียนมีความพึงพอใจจะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรักอยากเข้าห้องเรียน อยากเรียนรู้ และเกิดการแสวงหาความรู้ให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการพัฒนาระบบการเรียนรู้ จากนั้นทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ คิดเชิงสังเคราะห์ เชื่อมโยงบูรณาการความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ก็จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการหนุนเสริมด้วยกระบวนการกลุ่มที่มี

การทำงานกันเป็นทีมทำให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้
กันภายในกลุ่มซึ่งช่วยยกระดับการเรียนรู้ได้อย่าง
มาก

ตารางที่ 1.2 แสดงความแตกต่างระหว่างเสรีประชาธิปไตยกับประชาธิปไตยแบบไทย

ประเด็นความแตกต่าง	เสรีประชาธิปไตย	ประชาธิปไตยแบบไทย
ผู้นำ	มาจากการเลือกตั้ง	มาจากการยึดอำนาจ
ความเป็นอยู่ของประชาชน	มีสิทธิเสรีภาพ	ถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพ
พรรคการเมือง	สามารถตรวจสอบความโปร่งใสได้	ฉ้อโกง/เล่นพรรคเล่นพวก
สังคม	ยอมรับในเสียงข้างมาก	มีความขัดแย้ง/ไม่ยอมรับ
กฎหมาย	ยึดกฎหมายเป็นหลัก	ไม่เคารพกฎหมาย
กลุ่มคนที่มีอิทธิพล	เชื่อมั่นในตัวประชาชน	มาจากคนชั้นสูง
พฤติกรรมของประชาชน	หน้าที่ของตนเองเพื่อสังคม	ผลประโยชน์ของตนเอง

จากการระดมสมองและการเปิดอภิปรายในชั้นเรียนอย่างเปิดกว้างสร้างสรรค์ในชั้นเรียนทำให้ผู้เรียนได้ข้อสรุปตรงกันว่า ประชาธิปไตยแบบสากลหรือเสรีประชาธิปไตยนั้นเป็นระบอบการปกครองที่ประชาธิปไตยมีผู้แทนมาจากการเลือกตั้งและปฏิบัติการภายใต้หลักการเสรีนิยมคือการพิทักษ์สิทธิของปัจเจกบุคคลซึ่งโดยทั่วไปได้มีการระบุไว้ในกฎหมาย มีกระบวนการเลือกตั้งอย่างเที่ยงตรง เสรีและยุติธรรม มีการแข่งขันกันระหว่างหลายพรรคการเมือง ขณะที่ประชาธิปไตยแบบไทย แม้จะมีการใช้คำว่าประชาธิปไตยกำกับไว้ อำนาจทางการเมืองของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงกลับถูกกลืนโดยสิทธิ เสรีภาพ และขาดความเสมอภาค ผู้เรียนให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่สอดคล้องตรงกันว่า ประชาธิปไตย

แบบไทย ไม่ว่าจะกล่าวถึงในยุคใดประเด็นสำคัญก็คือ ระบอบการปกครองที่ยอมให้ชนชั้นนำ (Elites) ซึ่งมีอยู่ส่วนน้อยในสังคมการเมืองได้มีอำนาจทางการเมืองเหนือกว่าพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศโดยที่คนส่วนใหญ่กลับไม่ตระหนักรู้ถึงความไม่เท่าเทียมกันทางการเมืองที่ซ่อนเร้นและฝังลึกอยู่ในระดับโครงสร้างความคิดและฝังลึกลงไปในระดับวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) จนกลายเป็นสภาวะปกติ (Normalization)

สำหรับผลการสอบถามวัดระดับความรู้ความเข้าใจการเมืองและประชาธิปไตย ทดสอบก่อนและภายหลังการจัดรูปแบบการเรียนรู้แบบเชิงรุกในเชิงเปรียบเทียบพิจารณาได้จากตารางที่ 1.3 และตารางที่ 1.4

ตารางที่ 1.3 แสดงผลการสอบถามวัดระดับความรู้ความเข้าใจการเมืองและประชาธิปไตย ทดสอบก่อน และภายหลังการจัดรูปแบบการเรียนรู้แบบเชิงรุก

ข้อ คำถาม	ค่าความถี่และร้อยละของการวัดระดับความรู้ความเข้าใจการเมืองและประชาธิปไตย									
	ทดสอบก่อน					ทดสอบหลัง				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1	1 (1%)	18 (17.1%)	42 (40%)	37 (35.2%)	7 (6.7%)	15 (11.9%)	55 (43.7%)	8 (6.3%)	36 (28.6%)	12 (9.5%)
2	6 (5.7%)	40 (38.1%)	36 (34.3%)	20 (19%)	3 (2.9%)	22 (17.5%)	70 (55.6%)	10 (7.9%)	21 (16.7%)	3 (2.4%)
3	6 (5.7%)	38 (36.2%)	41 (39%)	15 (14.3%)	5 (4.8%)	41 (32.5%)	61 (48.4%)	9 (7.1%)	14 (11.1%)	1 (0.8%)
4	3 (2.9%)	35 (33.3%)	38 (36.2%)	24 (22.9%)	5 (4.8%)	8 (6.3%)	35 (27.8%)	19 (15.1%)	43 (34.1%)	21 (16.7%)
5	2 (1.9%)	38 (36.2%)	35 (33.3%)	27 (25.7%)	3 (2.9%)	8 (6.3%)	66 (52.4%)	23 (18.3%)	25 (19.8%)	4 (3.2%)
6	8 (7.6%)	35 (33.3%)	37 (35.2%)	23 (21.9%)	2 (1.9%)	16 (12.7%)	40 (31.7%)	8 (6.3%)	48 (38.1%)	14 (11.1%)
7	3 (2.9%)	38 (36.2%)	37 (35.2%)	24 (22.9%)	3 (2.9%)	30 (23.8%)	53 (42.1%)	16 (12.7%)	26 (20.6%)	1 (0.8%)
8	6 (5.7%)	34 (32.4%)	46 (43.8%)	16 (15.2%)	3 (2.9%)	38 (30.2%)	48 (38.1%)	11 (8.7%)	24 (19%)	5 (4%)
9	5 (4.8%)	39 (37.1%)	42 (40%)	17 (16.2%)	2 (1.9%)	22 (17.5%)	43 (34.1%)	12 (9.5%)	40 (31.7%)	9 (7.1%)
10	8 (7.6%)	39 (37.1%)	48 (45.7%)	9 (8.6%)	1 (1%)	11 (8.7%)	52 (41.3%)	11 (8.7%)	44 (34.9%)	8 (6.3%)
11	5 (4.8%)	16 (15.2%)	41 (39%)	41 (39%)	2 (1.9%)	9 (7.1%)	27 (21.4%)	13 (10.3%)	61 (48.4%)	16 (12.7%)
12	1 (0.95%)	45 (42.9%)	27 (25.7%)	21 (20%)	2 (1.9%)	24 (19%)	60 (47.6%)	7 (5.6%)	30 (23.8%)	5 (4%)
13	21 (20%)	53 (50.5%)	21 (20%)	8 (7.6%)	2 (1.9%)	29 (23%)	48 (38.1%)	12 (9.5%)	30 (23.8%)	7 (5.6%)
14	5 (4.8%)	43 (41%)	43 (41%)	12 (11.4%)	2 (1.9%)	21 (16.7%)	46 (36.5%)	19 (15.1%)	36 (28.6%)	4 (3.2%)
15	9 (8.6%)	34 (32.4%)	41 (39%)	20 (19%)	1 (1%)	12 (9.5%)	46 (36.5%)	6 (4.8%)	55 (43.7%)	7 (5.6%)
16	13 (12.4%)	46 (43.8%)	36 (34.3%)	9 (8.6%)	1 (1%)	30 (23.8%)	62 (49.2%)	8 (6.3%)	21 (16.7%)	5 (4%)
17	17 (16.2%)	50 (47.6%)	31 (29.5%)	7 (6.7%)	0 (0%)	38 (30.2%)	62 (49.2%)	5 (4%)	17 (13.5%)	4 (3.2%)
18	15 (14.3%)	35 (33.3%)	41 (39%)	11 (10.5%)	3 (2.9%)	19 (15.1%)	52 (41.3%)	10 (7.9%)	34 (27%)	10 (7.9%)

ตารางที่ 1.4 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการทดสอบก่อนและหลัง

ข้อ คำถาม	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของการทดสอบก่อนและหลัง					
	ทดสอบก่อน			ทดสอบหลัง		
	$\bar{X}$	SD	ความหมาย	$\bar{X}$	SD	ความหมาย
1	2.70	0.87	ไม่แน่ใจ	3.20	1.25	เห็นด้วย
2	3.25	0.93	เห็นด้วย	3.69	1.02	เห็นด้วย
3	3.24	0.94	เห็นด้วย	4.01	0.96	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4	3.07	0.93	เห็นด้วย	2.73	1.22	ไม่แน่ใจ
5	3.09	0.90	เห็นด้วย	3.39	0.98	เห็นด้วย
6	3.23	0.94	เห็นด้วย	2.97	1.29	ไม่แน่ใจ
7	3.13	0.89	เห็นด้วย	3.67	1.08	เห็นด้วย
8	3.23	0.88	เห็นด้วย	3.71	1.19	เห็นด้วย
9	3.27	0.86	เห็นด้วย	3.23	1.27	เห็นด้วย
10	3.42	0.79	เห็นด้วย	3.11	1.17	เห็นด้วย
11	2.82	0.89	ไม่แน่ใจ	2.62	1.17	ไม่แน่ใจ
12	3.38	0.97	เห็นด้วย	3.54	1.16	เห็นด้วย
13	3.79	0.92	เห็นด้วย	3.49	1.24	เห็นด้วย
14	3.35	0.82	เห็นด้วย	3.35	1.16	เห็นด้วย
15	3.29	0.91	เห็นด้วย	3.01	1.19	เห็นด้วย
16	3.58	0.85	เห็นด้วย	3.72	1.12	เห็นด้วย
17	3.73	0.81	เห็นด้วย	3.90	1.08	เห็นด้วย
18	3.46	0.96	เห็นด้วย	3.29	1.24	เห็นด้วย

ผลการศึกษาได้ข้อสรุปที่สำคัญว่า การจัดรูปแบบการเรียนรู้แบบเชิงรุก นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างประชาธิปไตยแบบไทย กับประชาธิปไตยแบบสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเข้าใจถึงเส้นแบ่งที่สำคัญระหว่างประชาธิปไตยทั้งสองแบบ นั่นคือ การทำรัฐประหารโดยเห็นว่าเป็นสิ่งที่เลวร้ายสำหรับประชาธิปไตยแบบสากล ขณะที่ในมุมมองประชาธิปไตยแบบไทย กลับกลายเป็นสิ่งที่ยอมรับกันได้ ผลจากแบบสอบถามภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกใน 4 รูปแบบ

สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม (ภาพที่ 1.3) ดังนี้

กลุ่มที่หนึ่ง ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบประชาธิปไตยสอดคล้องเหมาะสมกับสังคมไทยหรือไม่ (ข้อที่ 1) และความเห็นเกี่ยวกับประเด็นคนไทยเข้าใจและพร้อมรับระบอบประชาธิปไตยหรือไม่ (ข้อที่ 2) พบว่า ค่าเฉลี่ยการวัดระดับความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกมีค่าเพิ่มขึ้นทั้งสองข้อคำถามโดยยังคงเห็นว่าประชาธิปไตยยังไม่สอดคล้องเหมาะสมกับ

สังคมไทยและคนไทยยังไม่พร้อมรับกับระบอบประชาธิปไตยในทางสากลด้วยตระหนักว่าเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก อีกทั้งวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและค่านิยมประชาธิปไตยแบบเสรีที่เชิดชูคุณค่าเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้มีความสอดคล้องไปด้วยกันกับงานวิจัยของ ชนิดา จิตตรุทธะ (2559) เรื่อง *วัฒนธรรมพิธีมิตกับการทำให้เป็นประชาธิปไตย* งานวิจัยโดยชนิดา จิตตรุทธะชี้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทางการเมืองและการเปลี่ยนเป็นประชาธิปไตย ได้แก่ วัฒนธรรมทางสังคมของไทย (Thai social culture) ซึ่งส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังวัฒนธรรมทางการเมืองของไทย (Thai political culture) อันสะท้อนถึงแบบแผน ค่านิยม ความรู้ ความเชื่อ ความชอบหรือบุคลิกภาพทางการเมืองของสังคมไทย รวมถึงการรับรู้ระบบการเมืองของประชาชนไทยและอุดมการณ์หรือความเชื่อลึกๆ ที่ประชาชนไทยมีต่อความเป็นประชาธิปไตย โดยที่การรับรู้และวัฒนธรรมทางการเมืองของคนในสังคมไทยมีลักษณะเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบพีระมิด (Pyramid Culture) ที่เน้นอำนาจนิยม (Authoritarian Culture) และมีลักษณะสูงต่ำแบบพีระมิดซึ่งแตกต่างตรงกันข้ามกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบแพนเค้ก (Pancake Culture) ที่ความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจมีลักษณะแบบแบนราบและเน้นการมีส่วนร่วม (Participative Culture)

กลุ่มที่สอง ค่าเฉลี่ยในประเด็นการคัดค้าน/ไม่สนับสนุนให้ทหารเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นหลังจากวัดระดับความรู้ความเข้าใจภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ได้แก่ ข้อที่ 3 ข้อที่ 5 ข้อที่ 7 และข้อที่ 8 ค่าเฉลี่ยที่วัดภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดนี้สะท้อนว่าผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างประชาธิปไตยทั้งสองแบบโดยไม่สนับสนุนให้ทหารเข้ามาก้าวำกายหรือแทรกแซงทางการเมือง เนื่องจากไม่ใช่รูปแบบประชาธิปไตยในทางสากลนั่นเอง

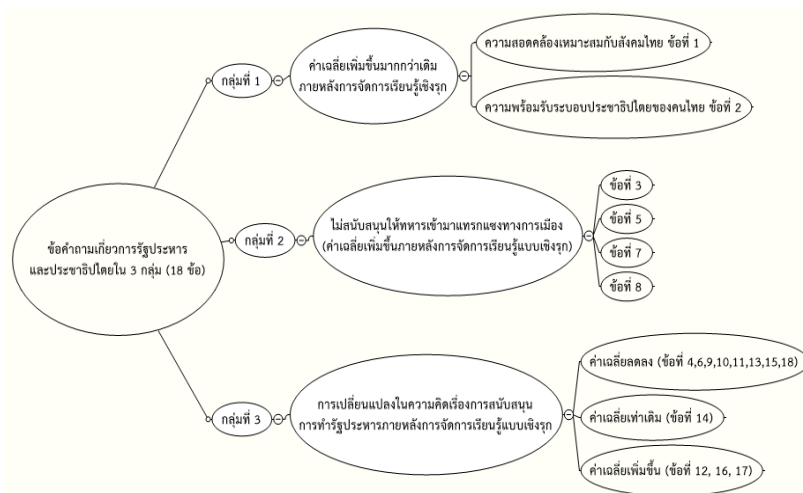
กลุ่มที่สาม ค่าเฉลี่ยของข้อคำถามในกลุ่มที่เคยสนับสนุนการทำรัฐประหาร (วัดระดับก่อนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก) และภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกกลับ พบว่า ค่าเฉลี่ยของการที่ผู้เรียนเคยสนับสนุนการทำรัฐประหารมีค่าลดลง ได้แก่ ข้อที่ 4 ข้อที่ 6 ข้อที่ 9 ข้อที่ 10 ข้อที่ 11 ข้อที่ 13 ข้อที่ 15 และข้อที่ 18 อย่างไรก็ดี สำหรับบางข้อคำถามกลับพบว่ามีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ได้แก่ ข้อที่ 12 ข้อที่ 16 ข้อที่ 17 และมีเพียงข้อเดียวที่มีค่าเฉลี่ยเท่าเดิม ได้แก่ ข้อที่ 14 เมื่อพิจารณาในประเด็นสาระของข้อคำถามของค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นของผู้เรียนที่ตอบในเชิงสนับสนุนการแทรกแซงของทหารในการเมืองก็เพราะเหตุผลสำคัญคือการรังเกียจนักการเมืองที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนจึงสนับสนุนให้ทหารเข้ามาจัดการด้วยการโค่นล้มรัฐบาลจากนักเลือกตั้ง ค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นนี้สะท้อนถึงการ

ยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองแบบไม่เป็นประชาธิปไตยตามหลักสากล หากทว่าเข้าข่ายลักษณะประชาธิปไตยแบบไทย

เมื่อพิจารณาในประเด็นสาระของข้อความของคำเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นของผู้เรียนที่ตอบในเชิงสนับสนุนการแทรกแซงของทหารในการเมืองก็เพราะเหตุผลสำคัญคือการรังเกียจนักการเมืองที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนจึงสนับสนุนให้ทหารเข้ามาจัดการด้วยการโค่นล้มรัฐบาลจากนักเลือกตั้ง ผลการวิจัยดังกล่าวนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2558) เรื่อง *สุนทรียศาสตร์กับการเมืองภาคประชาชน* จากผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ (จำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 49.7 จากทั้งหมด 499 คน) ระบุว่าเห็นด้วยกับประเด็นที่ว่าระบอบประชาธิปไตยใช้แก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองไม่ได้ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2558,

น. 254) แสดงให้เห็นว่าในระบบความคิดของผู้ที่ตอบในประเด็นดังกล่าวนี้ ระบอบประชาธิปไตยไม่ใช่บรรทัดฐานในการแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง สิ่งนี้ชี้ให้เห็นเช่นกันว่าความคิดที่ว่าทุกคนมีหนึ่งเสียงเท่ากันและหนึ่งเสียงของทุกคนควรได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคและอย่างเท่าเทียมกัน และแนวคิดที่ว่าชัยชนะและการขจัดปัญหาต่างๆ ในสังคมการเมืองควรดูจากผลการเลือกตั้งว่าเสียงของฝ่ายใดมากกว่ากันนั้นดูจะยังไม่เป็นที่ยอมรับในระบบความคิดของผู้เรียนในทางตรงกันข้ามกลับสนับสนุนการใช้กำลังในการขจัดปัญหาทางสังคมการเมืองแทน อย่างไรก็ตาม การตอบในลักษณะให้เหตุผลเช่นนี้มีเพียงสามข้อเท่านั้นซึ่งนับว่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับข้อคำถามอื่นๆ ที่ผู้เรียนตอบไปในทิศทางไม่สนับสนุนการทำรัฐประหาร

ภาพที่ 1.3 แสดงผลการวิจัยการวัดระดับความรู้ความเข้าใจการเมืองและประชาธิปไตยภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกโดยจำแนกตามกลุ่มและรายชื่อ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยในชั้นเรียนนำมาซึ่งผลจากการศึกษาที่ได้จากการวิจัยแบบผสมวิธีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามและการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ผลที่ได้จากการจัดรูปแบบการเรียนการสอนในงานวิจัยนี้ ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกทั้งหมด 4 รูปแบบ สภาพการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกทั้ง 4 รูปแบบต่างสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างประชาธิปไตยแบบไทยกับประชาธิปไตยแบบสากล โดยรูปแบบกรณีศึกษาจากคลิปวิดีโอเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการยกระดับความรู้ความเข้าใจสะท้อนให้เห็นจากการที่ผู้เรียนเข้าใจถึงเส้นแบ่งระหว่างประชาธิปไตยทั้งสองแบบได้ดีซึ่งจำแนกความแตกต่างระหว่างประชาธิปไตยทั้งสองแบบด้วยแนวคิดเรื่องการรัฐประหารกับการเลือกตั้ง โดยมองว่าการทำรัฐประหารเป็นสิ่งเลวร้ายสำหรับประชาธิปไตยแบบสากลที่ให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งในฐานะเงื่อนไขอันจำเป็น แต่มีเพียงการเลือกตั้งอย่างเดียวยังไม่เพียงพอสำหรับประชาธิปไตยแบบสากล ขณะที่ในมุมมองประชาธิปไตยแบบไทย การรัฐประหารกลับกลายเป็นสิ่งที่ยอมรับกันได้และเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นของประชาธิปไตยแบบไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยนี้นำไปสู่ข้อเสนอแนะได้ 2 ประการสำคัญ คือ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ กล่าวคือ ในระดับมาตรฐานสากลที่เป็นที่ยอมรับว่าการทำรัฐประหาร (Coup d'Etat) เป็นสิ่งเลวร้าย การจัดการเรียนการสอนในรายวิชารัฐศาสตร์เบื้องต้นพึงจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นยกระดับความรู้ความเข้าใจว่ารัฐประหารไม่ใช่ส่วนหนึ่งของความเป็นประชาธิปไตยที่สากลยอมรับ นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกในรายวิชารัฐศาสตร์เบื้องต้นควรมุ่งสร้างจิตสำนึกให้ผู้เรียนยอมรับและสนับสนุนการแก้ปัญหาทางการเมืองด้วยวิธีการตามวิถีทางประชาธิปไตยที่เป็นสากล นั่นคือ การเลือกตั้งโดยไม่เรียกร้องอำนาจพิเศษ หรือการรัฐประหารเพื่อมาแก้ปัญหาทางการเมืองอันเป็นส่วนหนึ่งของวงจรอุบาทว์ทางการเมืองของไทย (Vicious Circle of Thai Politics)

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต มีประเด็นที่สำคัญ ได้แก่

2.1 การจะให้ผู้เรียนได้รู้และเข้าใจจนสามารถจำแนกความแตกต่างในสาระสำคัญระหว่างประชาธิปไตยแบบไทย และประชาธิปไตยแบบสากลเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยระยะเวลาและการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับลักษณะของรายวิชารัฐศาสตร์เบื้องต้น การนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

แบบเชิงรุกทั้ง 4 แบบเข้ามาปรับประยุกต์ใช้เป็นทางเลือกสำคัญที่เป็นไปได้จะช่วยให้ผู้เรียนเห็นถึงความแตกต่างอย่างสำคัญระหว่างประชาธิปไตยทั้งสองแบบ สำหรับผู้ที่สนใจการทำวิจัยในชั้นเรียนในลักษณะเช่นนี้สามารถนำแนวทางดังกล่าวไปปรับใช้กับรายวิชาอื่นๆ ได้ตามความเหมาะสมสอดคล้องกับรายวิชาของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้คลิปปวีดิโอในการจัดรูปแบบการเรียนรู้แบบเชิงรุก

2.2 การวิจัยในอนาคตควรเน้นความรู้ความเข้าใจทางด้านประวัติศาสตร์การเมืองเพื่อเป็นพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน การทำวิจัยในชั้นเรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์เบื้องต้นควรให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์

ทางการเมืองเป็นจุดเน้นสำคัญ อาทิ เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครอง 24 มิถุนายน 2475 เหตุการณ์การรัฐประหาร พ.ศ. 2490 เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ฯลฯ โดยการศึกษาผ่านแหล่งข้อมูลที่ทันสมัยในปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้คลิปปวีดิโอกล่าวโดยสรุป แนวทางการวิจัยในชั้นเรียนในอนาคต ผู้วิจัยควรจัดรูปแบบการเรียนการสอนโดยอิงความรู้ในเชิงประวัติศาสตร์การเมืองในระหว่างการทำวิจัยเพื่อทดสอบผลการเรียนรู้ในภายหลังซึ่งจะทำให้ผู้เรียนจำแนกความแตกต่างระหว่างประชาธิปไตยแบบไทยและแบบสากลได้ดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- มนูญ สกนิ. (2553). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ตีพิมพ์), มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เกษียร เตชะพีระ. (2550). *รายงานการวิจัยเรื่อง จากระบอบทักษิณสู่รัฐประหาร 19 กันยายน 2549: วิฤตประชาธิปไตยไทย*. กรุงเทพฯ: เอกสารถ่ายสำเนา.
- คณินิจ วีระปูลลี. (2542). *กองทัพบกในฐานะกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง ศึกษาช่วง พ.ศ. 2535-2540*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ไม่ตีพิมพ์), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เคน โรบินสัน และลู อโรนิกา, เขียน, วิชา ปิตชามุข, แปล. (2559). *โรงเรียนบันดาลใจ*. กรุงเทพฯ: โอเพนเวิลด์ส พับลิชชิง.

- ชนิดา จิตตรุทธะ. (2559). *วัฒนธรรมพิธีมิตกับการทำให้เป็นประชาธิปไตย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไชยันต์ ไชยพร. (2557). *นิธิ เอียวศรีวงศ์ ใน/กับวิกฤตการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2558). *รายงานการวิจัย เรื่อง สุนทรียศาสตร์กับการเมืองภาคประชาชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2558). *ประชาธิปไตยในยุคเปลี่ยนผ่าน*. กรุงเทพฯ: ฟาเดียวกัน.
- ประชา เทพเกษตรกุล. (2535). *การแทรกแซงทางการเมืองของทหารไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีการรัฐประหารเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534*. (สารนิพนธ์การศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง ไม่ตีพิมพ์), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พีระวุฒิ สุวรรณประสิทธิ์. (2540). *การศึกษาปัจจัยที่เข้าแทรกแซงทางการเมืองไทยโดยการทำรัฐประหารของทหารไทยระหว่าง พ.ศ. 2500-2534*. (สารนิพนธ์การศึกษาตามหลักสูตรสังคมศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ตีพิมพ์), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โยชิฟูมิ ทามาตะ. (2551). *ประชาธิปไตย การทำให้เป็นประชาธิปไตยและการออกจากประชาธิปไตยของประเทศไทย*, *ฟ้าเดียวกัน*, 6(4), 98-139.
- วิชณุ อามารัตน์. (2556). *เหตุผล/ข้ออ้างในการทำรัฐประหาร 19 กันยายน 2549*. (ภาคินพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง ไม่ตีพิมพ์), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศุภมิตร ปิติพัฒน์. (2555). *บทวิพากษ์ธรรมวิทยาแห่งพลเมืองของประกาศร่วมสมัยเกษียร เตชะพีระ, ธงชัย วินิจจะกูล และสมศักดิ์ เจียมธีรสกุล*. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- สุทธชัย ยัมประเสริฐ. (2551). *สายธารประวัติศาสตร์ประชาธิปไตยไทย*. กรุงเทพฯ: พี.เพรส.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (3 มิถุนายน 2559). 2 ปีแห่งการคืนความสุข มองต่างมุม 12 ประการ. *มติชนสุดสัปดาห์*, 50 – 51.
- สุรพล นิติไกรพจน์ และกฤตินี ดึงแก้ว. (2559). *มหาวิทยาลัยไทย: พัฒนาการมหาวิทยาลัยในกำกับและกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารงาน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์ และคณะ. (2557). *คำและแนวคิดในประชาธิปไตยสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท.
- อดิพนธ์ พรหมพันธุ์ใจ. (2558). *รัฐราชการไทยในสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ปัญหาเรอบอประชาธิปไตยครึ่งใบ (2523 – 2531). วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 45 (2), 75 – 104.

- อภิชาติ ศิริสุนทร. (2552). *การรัฐประหาร 19 กัณยานกับอิทธิพลของระบบอำมาตยาธิปไตย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม ไม่ตีพิมพ์), มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อุมาพร อินทะวงศ์. (2551). *ปัจจัยที่นำมาซึ่งการทำรัฐประหารโดยพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง ไม่ตีพิมพ์), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Biech, Elaine. (2015). *101 Ways to Make Learning Active Beyond the Classroom*. Hoboken, New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Crick, Bernard. (2002). *Democracy: A Very Short Introduction*. Oxford University Press: Oxford.
- Dale, Edgar. (1946). *Audio-Visual Methods in Teaching*. New York: The Dryden Press.
- Farrelly, Nicholas. (2013). Why democracy struggles: Thailand's elite coup culture. *Australian Journal of International Affairs*, 67 (3), 281-296.
- Finer, Samuel E. (1962). *The Man on Horseback: The Role of the Military in Politics*. New York, Frederick A. Praeger.
- Hewison, Kevin and Kengkij Kitirianglarp. (2008). *"Thai-Styles Democracy": The Royalist Struggle for Thailand's Politics*. Paper presented to the Contemporary Thailand Workshop, November 11-12, 2008, FedEx Global Education Center, University of North Carolina at Chapel Hill.
- Zakaria, Fareed. (1997). The Rise of Illiberal Democracy, *Foreign Affairs*, 76 (6), 22